

Actieplan 2017 - 2018

Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
geïntegreerd met Green Deal Duurzaam GWW 2.0

Auteur : Mariska van de Sande
Versie : 5.0
Datum : 20 juni 2017

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	3
2	Achtergrond	3
3	Actieplan WSRL	6
4	Taken en verantwoordelijkheden	9
5	Monitoring en evaluatie	9

1 AANLEIDING

Als waterschap zorgen wij voor veilige dijken en een evenwichtig watersysteem. Daarnaast zijn wij een overheidsorgaan en hebben een voorbeeldfunctie, bijvoorbeeld op gebied van duurzaamheid.

Met het ondertekenen van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) en de Green Deal Duurzaam GWW 2.0 geven de waterschappen aan dat zij zich inzetten voor verder verduurzamen van hun activiteiten.

In de afgelopen jaren hebben we als waterschap op gebied van MVI al veel gerealiseerd. Zo hebben wij de doelstelling om 100 procent duurzaam in te kopen conform de bepalingen van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Agentschap NL) reeds behaald en doen wij ons best om binnen aanbestedingen duurzaamheid nog verder een plaats te geven. Door een recente ondertekening van het Manifest MVI op 8 december 2016 is het belang van MVI nogmaals bestuurlijk benadrukt.

Het manifest bouwt voort op eerdere afspraken, zoals het Manifest Professioneel Duurzaam Inkopen in 2012 en het vervangt eerdere (Rijks)afspraken zoals het 100% duurzaam inkopen op basis van minimumeisen. De Rijksoverheid reikt met het manifest een instrument aan om binnen de eigen organisatie over MVI in dialoog te gaan met stakeholders; bestuurders, afdelingen en interne adviseurs (zoals inkoopadviseurs). Dit met als doel een bijdrage te leveren aan het verder te concretiseren en realiseren van de doelstellingen op gebied van MVI.

Na ondertekening van het Manifest zijn we binnen het waterschap de dialoog aangegaan, startend bij de het platform Duurzaam, Innovatie en Klimaat (DIK) en de expertgroep Duurzaam GWW. Vanuit die dialoog zijn ideeën ontstaan om samen op te trekken en zaken te integreren. In dit actieplan is beschreven op welke wijze de ambities en doelstellingen uit het Manifest MVI en de Green Deal Duurzaam GWW in 2017 en 2018 gaan vormgeven.

2 ACHTERGROND

2.1 Wat is MVI?

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) betekent dat er bij de inkoop van diensten, goederen en werken in alle fasen van het inkoopproces rekening wordt gehouden met de sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid.

Het is voor overheden een belangrijk instrument dat kan helpen duurzaamheidsambities te realiseren. Deze ambities kunnen onder andere betrekking hebben op het verminderen van CO₂-emissies, het voorkomen van schendingen van mensenrechten in de (internationale) productieketen en social return. (bron: manifest MVI)”

Het Manifest onderscheidt de volgende thema's:

- Klimaatbewust inkopen
- Innovatiegericht inkopen
- Biobased inkopen
- Circulair inkopen
- Sociaal inkopen
- MKB vriendelijk inkopen

2.2 Bestuursakkoord WSRL

In het bestuursakkoord “Veilig en vernieuwend” is op hoofdlijnen vastgelegd welke ambitie het waterschap heeft en welke koers het wil varen in de bestuursperiode 2015 tot en met 2019. Op gebied van MVO staat het volgende vermeld in het bestuursakkoord 2015-2019:

- **We streven naar een duurzaam energiegebruik.** We willen zo weinig mogelijk energie gebruiken, zoveel mogelijk energie zelf duurzaam opwekken en de resterende energie groen inkopen. De ambitie is om in 2030 energieneutraal te zijn. Het tussendoel is om in 2020 40% van het energiegebruik zelf duurzaam op te wekken. Bij de productie van energie richten we ons in eerste instantie op energie uit afvalwater. Met het transformeren van rwzi's tot energiefabrieken en door energiereductie bij peilbeheer, willen we flinke stappen maken richting 40% eigen opwekking. Dat is echter nog niet genoeg om de tussendoelstelling van 40% in 2020 te halen. Aanvullend zullen we kijken naar mogelijkheden voor energie uit zon en wind op eigen terreinen. Daarnaast zoeken we naar nieuwe mogelijkheden om onze energieproductie te verhogen en om ons energiegebruik te verduurzamen. Uitgangspunt bij investeringen is wel dat ze zichzelf in 10 jaar moeten terugverdienen (onderdeel: Energie).
- **We streven naar innovatie met het oog op duurzaamheid en doelmatigheid. Innovatie is de motor tot verbetering.** Innovatieve ideeën die uitwerking verdienen zijn bijvoorbeeld: minimalisering van milieubelasting (verkleinen waterfootprint), terugwinning van grondstoffen in de zuivering (Green Deal Grondstoffen), hoogwaardiger gebruik van grondstoffen (Circulaire Economie) en dijktechnieken die ruimtebeslag en dus kosten beperken. Innovaties waarvan het maatschappelijk en financieel perspectief groot is, zullen we voorrang geven. Innovaties die niet snel kostenneutraal zijn, zullen we evenwichtig afwegen, op basis van kosten-baten en maatschappelijke meerwaarde (onderdeel: Innovatie).
- Samenwerking met de samenleving kan namelijk bijdragen aan maatschappelijk draagvlak en een doelmatige taakuitvoering. De kerntaken zijn steeds leidend, maar waar mogelijk worden neven-doelstellingen meegenomen zoals bijvoorbeeld natuur, recreatie en omgevingskwaliteit. Uitgangspunt is dat de kosten worden gedragen door de belanghebbende partij. **Deze blik naar buiten en van buiten biedt kansen om maatschappelijke meerwaarde te creëren en dienstbaar te zijn naar de maatschappij.** Het doet een appèl op de eigen kracht van burgers; dat past bij de verschuiving van verantwoordelijkheden van overheid naar maatschappij (onderdeel: Burgerparticipatie)

Bij de realisatie van doelstellingen dient sprake te zijn van een realistisch ambitieniveau; het streven naar Maatschappelijk Verantwoord Inkopen moet altijd in balans zijn met bedrijfseconomische en/of projectdoelstellingen.

2.3 Inbedding huidige situatie

Als WSRL hebben we al bestaand beleid ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Zo zijn er in het huidige inkoopbeleid doelstellingen opgenomen t.a.v.;

- Duurzaam inkopen
- Social Return
- Innovatie
- Lokale economie

In onderstaande paragrafen worden deze doelstellingen weergegeven.

2.3.1 Duurzaam inkopen

Bij inkopen neemt WSRL milieuaspecten in acht. WSRL heeft een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. WSRL streeft er naar om in 2015 100% duurzaam in te kopen, conform het “Klimaatakkoord Unie en Rijk 2010 – 2020”.

Duurzaam inkopen is het meenemen van sociale en milieuaspecten in het Inkoopproces zodanig dat dit leidt tot een daadwerkelijke levering van een product, dienst of werk dat voldoet aan de gestelde milieu- én sociale aspecten.

Dit komt o.a. tot uitdrukking door het volgende:

- Bij de product- en marktanalyse inventariseert WSRL welke Werken, Leveringen of Diensten op het gebied van duurzaamheid op de markt worden aangeboden; voor Werken vindt dit plaats in de voorontwerpfase.
- In de aanbestedingsstukken (bijvoorbeeld in de selectie- en gunningscriteria) en in de te sluiten overeenkomst worden duurzaamheidscriteria opgenomen, daar waar mogelijk de criteria voor de kwalificaties van leveranciers, de minimumeisen en daar waar mogelijk ook de gunningcriteria, voor de productgroepen waarvoor criteria bekend zijn. (zie www.Pianoo.nl).
- Bij duurzaam inkopen dient sprake te zijn van een realistisch ambitieniveau waarbij het streven naar duurzaamheid in balans is met bedrijfseconomische doelstellingen. Concurrentie dient mogelijk te blijven en er dient geen sprake te zijn van hoge meerkosten. Meerkosten dienen in verhouding tot de opdracht te staan. Duurzaam is niet per definitie duurder. Door duurzaam in te kopen kunnen overheden hun invloed gebruiken om duurzame ontwikkelingen in ondernemingen te bevorderen.

2.3.2 Social Return

Inkoop vindt op maatschappelijk verantwoorde wijze plaats. Hierbij spelen onderwerpen als arbeidsreïntegratie, arbeidsomstandigheden en social return.

Social return wordt als voorwaarde opgenomen, tenzij gemotiveerd wordt aangegeven waarom dit niet mogelijk of gewenst is ('pas toe of leg uit'). WSRL streeft ernaar tenminste 5% langdurig werklozen en/of arbeidsgehandicapten in te schakelen bij de uitvoering van werken en diensten, conform het beleid dat het Rijk voert. WSRL heeft oog voor de sociaal zwakkeren in de samenleving. Het stimuleert daarom – waar mogelijk en doelmatig – de participatie van arbeidsgehandicapten in het arbeidsproces. Daarnaast worden Werken, Leveringen en/of Diensten geweerd die onder niet aanvaardbare arbeidsomstandigheden (zoals kinderarbeid, dwangarbeid, discriminatie van werknemers, niet-betaling van leefbaar loon) tot stand komen of zijn gekomen. In een inkoop- of aanbestedingstraject voor Diensten en/of Werken zal waar mogelijk sociale voorwaarden worden opgenomen. Opdrachtnemers kunnen op deze manier een bijdrage leveren aan de werkgelegenheid. Het handboek social return voorziet in de verdere uitwerking van dit criterium.

In een inkoop- of aanbestedingstraject van WSRL voor Diensten en/of Werken zal waar mogelijk Social Return worden opgenomen als gunningscriterium:

- Leveringen: geen social return, want geen personeelskosten
- Diensten: Social return (>5% personeelskosten) vanaf € 200.000,- (drempelwaarde voor Europese aanbestedingen) en contract minimaal 6 maanden; 5% van personeelskosten
- Werken: Social return (>5% personeelskosten) vanaf € 1.500.000,- (nationale drempelwaarde voor openbare aanbestedingen) en contract minimaal 6 maanden en tenminste 20% personeelskosten van de aanneemsom.

Indien geen social return tijdens de aanbestedingsprocedure wordt toegepast, dient dit gemotiveerd in het aanbestedingsdossier te zijn opgenomen.

2.3.3 Innovatie

WSRL moedigt – daar waar mogelijk – innovatiegericht Inkopen (en aanbesteden) aan. Bij innovatiegericht Inkopen wordt gezocht naar een innovatieve oplossing of laat WSRL ruimte aan de Ondernemer om een innovatieve oplossing aan te bieden. Het kan bijvoorbeeld gaan om een volledig nieuwe innovatieve oplossing, maar ook om de verdere ontwikkeling van de eigenschappen van een bestaand ‘product’.

2.3.4 Lokale economie

WSRL heeft oog voor de lokale economie, zonder dat dit tot enigerlei vorm van discriminatie van Ondernemers leidt. In gevallen waar een enkelvoudig onderhandse Offerteaanvraag en/of een meervoudig onderhandse Offerteaanvraag volgens de geldende wet- en regelgeving is toegestaan, kan rekening worden gehouden met de lokale economie en lokale Ondernemers. Discriminatie moet daarbij worden voorkomen en WSRL moet niet onnodig regionale, nationale, Europese of mondiale kansen laten liggen. ‘Local sourcing’ kan bijdragen aan de doelmatigheid van de Inkoop.

3 ACTIEPLAN WSRL

Naast het bestaand beleid zijn er nog tal van mogelijkheden om Maatschappelijk Verantwoord Inkopen vorm te geven. In onderstaande paragrafen beschrijven wij hoe we de thema’s vanuit het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen/ Green Deal Aanpak Duurzaam GWW 2.0 verder invulling willen geven binnen onze organisatie.

3.1 Aanpak Duurzaam GWW (GREEN DEAL)

Als we kijken naar de karakteristieken van de inkopen binnen ons waterschap, kunnen we concluderen dat het overgrote deel van die inkopen Werken binnen de Grond-, Weg en Waterbouw zijn. Uiteraard vloeit dit voort uit het feit dat wij een overheidsorganisatie zijn die verantwoordelijk is voor het kwalitatief goed uitvoeren van watersysteembeheer & zuiveringsbeheer. Het andere deel van de inkopen richt zich op diensten en leveringen die bijdragen aan het uitvoeren van deze taken.

Gezien bovenstaande is het niet vreemd dat we rondom MVI vooral een accent willen leggen op “Duurzaam GWW Aanpak”; een aanpak die sinds 2015 is geadopteerd door het CDH en waarvan het belang sinds 8 december 2016 opnieuw bestuurlijk is benadrukt door ondertekening van de Green Deal Duurzaam GWW 2.0.

De Duurzaam GWW Aanpak betreft een aanpak die bijdraagt aan het behalen van de nationale beleidsdoelen op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI), Circulaire Economie, Klimaatadaptatie en Klimaat en Energie. De aanpak behelst de toepassing van één of een aantal instrumenten;

- *Ambitieweb*: instrument voor het inventariseren en vastleggen van duurzaamheidsambities voor het programma/project. Dit is ontwikkeld door Rijkswaterstaat en beschikbaar gesteld voor alle opdrachtgevers en marktpartijen;
- *CO₂-prestatieladder*: instrument om bedrijven die deelnemen aan aanbestedingen te stimuleren tot CO₂ bewust handelen en daadwerkelijke CO₂-reductie in projecten. Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) is de eigenaar, beheerder en promotor van de CO₂-prestatieladder;
- *DuboCalc*: instrument voor het berekenen van de milieueffecten van een materiaal vanaf de winning tot en met de sloop en het energiegebruik van een Grond-, Weg- en Waterbouwwerk. DuboCalc is ontwikkeld door Rijkswaterstaat en beschikbaar gemaakt voor alle opdrachtgevers en marktpartijen;
- *Omgevingswijzer*: instrument voor het in beeld brengen van de impact van de opgave/het programma/ het project op twaalf duurzaamheidsthema's. De Omgevingswijzer is in eerste instantie ontwikkeld door en voor Rijkswaterstaat, maar wordt inmiddels door een groot aantal andere partijen ook gebruikt.

In 2015 is door het CDH besloten om met de Duurzaam GWW Aanpak te starten. Dit door het implementeren van het instrument 'Omgevingswijzer'. In 2016 is vervolgens een expertgroep gestart, welke nu (2017) voor de uitdaging staat bij te dragen aan de verdere verankering van de aanpak duurzaam GWW binnen Waterschap Rivierenland. Het doel van deze Green Deal is dat in 2020 in alle relevante GWW-projecten¹ de Aanpak Duurzaam GWW wordt toegepast in planvorming, aanleg, aanbesteding, beheer en onderhoud.

3.2 Energieneutraal

Bij het uitvoeren van onze taken rondom zuiveringsbeheer wordt een grote hoeveelheid energie verbruikt. Waterschap Rivierenland wil haar energiegebruik verduurzamen. We willen zo weinig mogelijk energie gebruiken, zoveel mogelijk energie zelf duurzaam opwekken en de resterende energie groen inkopen.

De ambitie is om in 2030 energieneutraal te zijn. Hiervoor zullen nog grote, verdergaande stappen moeten worden gezet. Bij de productie van energie richten we ons in eerste instantie op energie uit afvalwater. Met het transformeren van rwzi's tot energiefabrieken en door energiereductie bij peilbeheer, willen we flinke stappen maken richting 40% eigen opwekking. Dat is echter nog niet genoeg om de tussendoelstelling van 40% in 2020 te halen. Aanvullend zullen we kijken naar mogelijkheden voor energie uit zon en wind op eigen terreinen. Daarnaast zoeken we naar nieuwe mogelijkheden om onze energieproductie te verhogen en om ons energiegebruik te verduurzamen. Uitgangspunt bij investeringen is wel dat ze zichzelf in 10 jaar moeten terugverdienen.

In het komende jaar zal in dialoog met de programmamanager van het Programma Energie, om te onderzoeken in welke mate we de doelstellingen omtrent energieneutraal verder kunnen concretiseren. Doelstellingen omtrent energieneutraal inkopen kunnen zijn: aanschaf elektrische vervoermiddelen, aanschaf groene stroom, etc.

¹ Alle GWW-projecten boven de € 500.000,-.

3.3 Innovatie

Het Waterschap kan duurzame ontwikkeling in en van werken, diensten en leveringen van ondernemingen door bij aanbestedingen van diensten, leveringen en werken ondernemingen de ruimte te geven innovatieve ideeën (diensten en producten) te verwerken in de inschrijving.

In het komende jaar zal in dialoog met de kerngroep DIK om te onderzoeken in welke mate we de doelstellingen omtrent innovatie verder kunnen concretiseren. Doelstellingen omtrent innovatief inkopen kunnen zijn: toepassen van innovatieve producten, het toepassen van innovatieve aanbestedingsprocedures (zoals innovatiepartnerschap).

3.5 Samenvatting acties uit Actieplan

Doelstelling			
Acties	Resultaat	Planning	Actiehouder
Aanpak Duurzaam inkopen en duurzaam GWW (Green Deal) verder concretiseren en monitoren	Doelstellingen omtrent duurzaam inkopen verder uitgewerkt.	Juli 2017 – Juli 2018	Kerngroep DIK Expertgroep duurzaam GWW
Bekendheid doelstellingen Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen vergroten	Goede bekendheid van de Aanpak Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (gedachtengoed, methodiek en tools) in de organisatie.	Juli 2017-Juli 2018	Kerngroep DIK
In inkoop- of aanbestedingstrajecten voor Diensten en/of Werken zal waar mogelijk Social Return worden opgenomen als gunningscriterium	Toepassen van Social Return in 5% van de aanbestedingen van Diensten en Werken boven de 50.000	Juli 2017-Juli 2018	Kerngroep DIK/ T-JRZ
Aanpak Energieneutraal inkopen verder concretiseren	Doelstellingen geformuleerd omtrent energieneutraal inkopen.	Juli 2017 – Juli 2018	Kerngroep DIK
Aanpak Innovatief inkopen verder concretiseren	Doelstellingen geformuleerd omtrent innovatief inkopen.	Juli 2017 – Juli 2018	Kerngroep DIK
Bekendheid van de Expertgroep en de Aanpak Duurzaam GWW (gedachtengoed, methodiek en tools) in de organisatie vergroten.	-80% van de projectleiders binnen (realisatie) projecten weet dat de Expertgroep de Aanpak Duurzaam GWW binnen de projecten wil introduceren voor de projecten boven de €500.000,-. -elke medewerker kan op intranet informatie vinden over de Aanpak en rol van de Expertgroep.	Juli 2017-december 2017	Expertgroep duurzaam GWW
Kennis van de Aanpak Duurzaam GWW binnen WSRL vergroten.	-minimaal 10 projecten ondersteunen in het (h)erkennen en benoemen van duurzaamheidskansen. -Organiseren van een lunchlezing om kennis over te dragen aan WSRL-medewerkers.	Juli 2017-december 2017	Expertgroep duurzaam GWW

	-een training organiseren over de toepassing van duurzaam GWW. Doelgroep zijn omgevings-managers, projectleiders en/of projectmedewerkers binnen WSRL.		
Het invoeren van een top-down-benadering met als doel minimaal een inspanningsverplichting van het thema Duurzaam GWW in alle (realisatie) projecten.	-Benoemen van duurzaamheidskansen en zo mogelijk duurzaamheidsambities te formuleren. -In projectbrief en projectplan een verplichte paragraaf opnemen (borgen in het WSRL-brede projectmanagement) waar een projectleider en OG dient aan te geven hoe hij invulling geeft aan de Aanpak Duurzaam GWW. -Het bestuur en de directie de duurzaamheidsambitie (Green Deal) uit te laten spreken en vast te laten stellen voor alle (realisatie) projecten.	Juli 2017 – Juli 2018	Expertgroep duurzaam GWW

4 TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Waterschap Rivierenland kent een gecoördineerd inkoopmodel:

- iedere afdeling zelf is integraal verantwoordelijk voor het inkoopproces en voor de uitvoering van het Inkoop- en Aanbestedingsbeleid van WSRL. Maatschappelijk Verantwoord inkopen is daarmee ook de verantwoordelijkheid van iedere afdeling.
- Het team JZ is verantwoordelijk voor een goede advisering op het gebied van MVI, maar de lijn-afdeling beslist uiteindelijk in hoeverre dit advies wordt overgenomen.
- De kerngroep DIK en de expertgroep Duurzaam GWW dragen vooralsnog zorg voor de rapportage aan de directie. Dit vooruitlopend op definitieve borging van deze monitoring in onze organisatie.

5 MONITORING EN EVALUATIE

De verdere ontwikkeling en uitbouw van MVI is een groeiproces dat tijd zal gaan kosten. Landelijk lopen ook veel initiatieven en wordt veel denkwerk verricht waar wij als waterschap gebruik van kunnen en gaan maken. Zo worden frequent bijeenkomsten georganiseerd en bijgewoond vanuit het Rijk. En de Unie van Waterschappen buigt zich op dit moment over het vraagstuk van monitoring MVI binnen waterschappen. Ook daar haakt WSRL op aan.

Vooralsnog functioneert de kerngroep DIK en de expertgroep Duurzaam GWW als aanjager en ambassadeur. Daarnaast is zij het discussieplatform als het gaat om Maatschappelijk Verantwoord *Ondernemen* in brede zin.

Deze werkwijze en de realisatie van de benoemde doelstellingen in dit actieplan zullen na 1 jaar (juli 2018) worden geëvalueerd.